

300 YIL SONRA KÂTİP ÇELEBİ'DEN ALACAĞIMIZ DERSLER

Ord. Prof. Dr. A. Süheyl ÜNVER

Düşünün bir kere, yarım tahsillerin ve görgüsüzlüklerin memleketi-izi geri bırakmağa başladığı XVII. asırda kendi kendisini okutan r genç, devamlı çalışması sayesinde daima genç kalmış biri olarak, Garp üsbet ilimlerine merak ediyor, bir taraftan muhitinin geriliği ve yenilik-rinden kurtulmağa çalışıyor, diğer taraftan da o zamana kadar ele alın-mış en ciddi mevzuları yazıyor ve bunları geçici bir isim yapmak için ğil, memleketinde yeri olmayan ilmî zihniyetin doğmasında âmil olmak in yapıyor. Garbe açtığı pencereden şöhreti bizde yayılmasından önce ne Garbe yayılıyor.

1609 da İstanbul'da doğuyor ve bir insanın ömrüne sığmayacak me-ide bulunup ciddi eserler verdikten sonra 6 Ekim 1657 de ölüyor. Bu bi yıldönümlerine saygı besliyen Türk Tarih Kurumu, Üniversitelerimiz yüksek kademelerdeki mekteplerle birlikte bu 300 yıllık dönümü Türk lâdına anlatmak için anlaşmış bulunmaktadır.

Bugüne kadar hazırlanan bunlardır : Değerli ilim adamlarımızın rdımıyle Kâtip Çelebi için ilmî bir anma kitabı hazırlanmıştır. İstanbul Ankara Üniversitelerinde 20 Aralık günü saat 2 de birer tören yapı-acaktır. Süleymaniye kütüphanesinde kıymetli ve nadide yazma ve el ya-a kitaplarından bir sergi açılacak ve Vefa'da Atatürk Bulvarı yanında-kabri ziyaret edilecektir.

Diğer yapılacak hususlar da : 1598 yılı memleket çapında Kâtip Çe-bi mevzuunda seminer çalışmaları için Kâtip Çelebi Senesi ilân olunmuş yeni senenin ilk aylarında çıkarılmak üzere bir pul hazırlanmıştır.

Milletce Kâtip Çelebi'den alacağımız pek çok dersler vardır. Ancak nları hayatımızın seyrine şahsan tatbik etmeğe dikkat etmemizle hep-zin birer Kâtip Çelebi olmasına hacet kalmadan bizleri geri bırakan k çok ve ihmalimizden doğan şahsî kusurlarımızı tashihe gayret etmiş uruz.

Şimdiye kadar araştırmalarımızda ve bizde bu bahsi çok ciddi olarak hmetli Muallim Cevdet'ten sonra ele alan Orhan Şaik Beyin çıkardığı

neticelere göre onun meziyyetleri hakkında bizim de vardığımız cihetle bu yazımızda sıralamakla iktifa ediyoruz.

Kâtip Çelebi :

— Himmet sahibi, iyi huylu, az konuşur, hakim meşrepli, tashihi kabîl kusurlarda müsamahakâr, ileri kanaatlerde tarafsız, ilminin verdiği bir şalâbetle vakur tabiatlı, hicivden hoşlanmaz, mizaha pek az yer verir.

— Suni keyif verici itiyadı yok. Tütün içmez. Çiçek yetiştirmeye meraklı, ince ve hassas zevkleri olan mükemmel bir insan. Bir mavi sümbül çeşidini yetiştirmiş.

— Bilgili bir dindar olduğundan asla mütaassıp değil.

— Şark tasavvufu meşrebine bağlı amma, asla lâübalî değil.

— Batıl düşüncelerin aleyhinde.

— Sabahlara kadar mum ışığı altında okur ve okuduklarından mülaaka not alır.

— Fikir ve yanlış itiyatların doğurduğu gerilik taassubunun her türlü süsüne açık ve amansız bir düşman.

— Sözüünün eri. Doğru söyler ve asla mübalağaya sarmaz.

— Hangi mevzuda olursa olsun eline geçen her kitabı okur.

— İlme sathi vakıf olanların aleyhinde.

— Heyete ve yeni fennî bilgiler edinmeğe meraklı.

— Haklı olarak ilmi, cemiyetin ayakta durmasına yarar telâkî mekte.

— Cemiyette âlimleri aynı derecede ehemmiyetli sayar.

— Bilgiye müteallik hiçbir şeyi hakir görmez.

— İlmi haysiyetini her yerde korumuştur.

— Doğduğu şehir ve semte bağlılığı derindir.

— Türkiye hakkında hariçte ve dahilde yanlış telâkkilere hiddetlidir.

— Bilgisinin hududu çok geniştir. Dimağını yormamak için çeşitli çalışmalarını asla ihmal etmemiştir.

— Mimariden de anlar.

— Türkçe kadar iyi bir Türk Arapçası ve Farsca bilir.

— Lâtinceyi öğrenmiş ve Atlas Minor'u ve diğerlerini Lâtince asıllarından bizzat dilimize çevirmiştir.

Kâtip Çelebi bugün kendilerini muvaffakiyet yolunda ilerlemeğe görmeğe heves etmeyenleri utandıracak yeni bir rehber mahiyetinde örnek ittihaz edilmeğe lâyık Milletlerarası meşhur olan nadir adamlarımızın büyüklerindedir. Zira 48 senelik ömründe 100 sene aynı ahenk ile sılasız çalışanlardan daha fazla tetkik ve tetebbülerde bulunarak sayıpek çok ve pek kıymetli eserler bırakmıştır.

Kâtip Çelebi bizlere şu hakikati de emanet bırakıyor. Tek çeşitli bilile büyük adam yetişemez. İlimde ilerlemek, ancak kendisini alâkadarın muhitte her şeye aynı ehemmiyeti vermekle mümkündür.